

JAMA'ATU IZALATIL BID'AH WA IQAMATIS SUNNAH

MATSAYIN KARATUN BOKO DA AIKIN GWAMNATI A MUSULUNCI

Wanda

Muhammad Mansur Ibrahim (Ph.D)

Ya Gabatar A Taron Karawa Juna Sani Da JIBWIS ta shirya a Bauchi

An Gabatar Da Wannan Mukalar ne a Taron Karawa Juna Sani Da Jama'atu Izalatil
Bidi'ah Wa Ikamatis Sunnah Ta Gudanar A Garin Bauchi Daga 13 zuwa 15 ga
Jumada Ula 1430H/ 08-10 ga Mayu 2009M

BISMILLAHIR RAHMANIR RAHIM

Godiya da yabo sun tabbata ga Allah wanda ya xaukaki wannan al'umma, ya fifita ta a kan sauran al'ummomi. Ya sanya ta jagora ga sauran mutane don ta shirya da su ga hanyar cin nasara a rayuwarsu ta duniya da lahira. Tsira da aminci su tabbata ga fiyayyen Manzanni, cikamakin Annabawa, wanda Allah ya fifita shi ya ba shi littafi mafi cika da kamala wanda ya ke shafe-zane ne ga sauran littafai.

0.1 Shimfixa

Al'ummar musulmi a tsawon rayuwarta ta gamu da qalubale iri-iri da matsaloli masu xinbin yawa waxanda suka shafi wanzuwarta da ci gaban aikin da aka xora mata na jagorancin duniya.

Babu shakka cewa, a farkon tarihin musulunci, musulmi sun samu kwarjini a idon duniya albarkacin ingancin tafarkin da suke kira gare shi da nagartacciyar rayuwa da suke a kanta. Musulmin farko sun yi amfani da duk wani ci gaba da xan adam yake iya samu domin kyautata rayuwarsa, suka bunqasa ilimomi daban-daban waxanda sauran al'ummomin duniya ke yin tafiyayya domin su koya daga gare su. Su ne suka aza harsashin duk wani ilimi na rayuwa, suka sanya masa qa'idoji, suka shinfixa masa hanyar da zai ci gaba. Daga cikin abinda ya taimaka masu kuwa har da kasancewar Alqur'ani da Hadisi sun xora su a kan hanya, sun qarfafa su ga yin nazari a cikin halittun Allah da suke kewaye da su.

Amma a yau al'ummar musulmi ta yi rauni. Mun ja da baya maqiyannu sun shiga gaba ta fannin samar da ci gaban rayuwa. Mun wayi gari muna mafarkin zamu yi jihadi mu yaqi maqiyannu da makaman da zasu qera mana! *La haula wa la quwwata illa billah!* Ana haka sai ga wata qungiya ta bayyana mai kira ga mu ida ja baya gaba xaya; mu janye daga duk wasu harkoki na rayuwa. Miliyoyin 'ya'yan musulmi da suke karatun boko tun daga Nursery har Jami'oi duk su janye, su jira wani hukuncin da za a fitar a nan gaba. Haka ma miliyoyin ma'aikatan gwamnati na ko wane fanni; likitoci da majinyata, injiniyoyi da jami'an tsaro da

sauran ma'akata, masu kula da ruwa, da masu kula da ilimi da kiyon lafiya da aikin gona, a tarayya da jihohi da qananan hukumomi duk su janye su nemi wata hanyar cin abinci da taimaka ma al'umma ba wannan ba. Kuma aka samu wasu matasa suka rungumi wannan kira suka rinqa yaga takardun shedarsu na karatu, wasu kuma suka daina zuwa makarantu da wurin aiki. A maimakon haka suka fara tallar dabino da aswaki a kasuwa. Wasun su kuma suka kama wanki da guga ma ma'aikata. Masu xan qarfin jari a cikin su kuma suna kasa itace a bakin titi. A kan haka wannan muqala zata tattauna don samar da mafita ta Shari'a ga wannan hali in sha Allahu.

Kalmar “Boko” ta samo asali daga Kalmar “Book” mai nufin “Littafi” a yaren turanci. Wannan ya faru saboda a qasar Hausa, ilimin da aka sani shi ne ilimin zaure wanda ake rubutawa a qasa, sannan daga bisani a allo. Bayyanar littafan rubutu waxanda ake ba yara shi ya haifar da kiran wannan ilimi da turawa suka dawo da shi “Boko”.¹ Wasu manazarta na ganin cewa, “Boko” a asalin Hausa na nufin abu wanda ba na gaskiya ba. Misali, “Amaryar Boko” na nufin wata mace da za a fara kai a xakin amarya da sunan amaryar don vad-da-sau kafin amaryar gaskiya. Ilimin da turawa suka zo da shi ya samu wannan suna ne don rashin amincewar mutanen wannan qasa ta Hausa da shi. Ilimin zaure kenan shi ne ilimin gaskiya, na turawa shi ne na Boko.² A taqaice, Boko shi ne duk karatun wani fanni na ilimin zamani ko na addini wanda ake koyarwa a makarantun zamani bisa ga manhaja wadda ta sava ma ta soro.

Alqur’ani mai girma a cike yake da kwaxaitarwa a kan nazari game da halitta. Sama da ayoyi 750 ne suka yi umurni a yi tunani a cikin halittar sammai da qasa da abin da ke cikin su da wanda ke tsakanin su.³ Duba misali in da Buwayayyen Sarki yake cewa:

Kuma Allah shi ne wanda ya shimfixa qasa, kuma ya sanya duwatsu da koguna a cikin ta. Kuma ya sanya jinsi biyu a kowane 'ya'yan itace, ya lulluvar da dare ga yini. Haqiqa a cikin wannan akwai ayoyi ga mutanen da ke yin tunani.

Kuma a cikin qasa akwai yankuna masu maqwabtaka, da gonaki da inabi da shuka da dabinai iri xaya da waxanda ba iri xaya ba. Ana shayar da su ruwa guda, kuma muna fifita sashensu a kan sashe a wajen dakin ci. Haqiqa a cikin wannan akwai ayoyi ga mutane masu hankalta. Suratur Ra'ad: 3-4.

Kuma Maxaukakin Sarki yana cewa:

[illegible]

Haqiqa a cikin halittar sammai da qasa da savawar dare da rana akwai ayoyi ga masu hankula. Waxanda ke ambaton Allah a tsaye da zaune da a kan sasanninsu, kuma suna tunani a kan halittar sammai da qasa. Suna cewa, ya Ubangijinmu! Ba ka halitta wannan a kan banza ba. Tsarki ya tabbatar maka! To, ka tsare mu daga azabar wuta. Ali Imran 190-191

Halittar xan adam a kan qasa tana nufin shi ne wanda zai raya ta. Kamar yadda Annabi Salihu *Alaihis Salam* ya faxa ma mutanen sa:

چ ی ی ی ی چ ۶۱

*Allah shi ne wanda ya qagi halittar ku, kuma ya nemi ku
raya ta. Suratu Hud: 61*

A kuma wata ayar Allah maxaukakin Sarki cewa ya yi:

١٥ الملك: ١٥

*Allah shi ne wanda ya sanya maku qasa horarriya. To,
ku yawata cikin sassanta, kuma ku ci daga arzikinsa,
kuma zuwa gare shi tashin ya ke. Suratul Mulk:15*

Wannan aya tana nuni ga inganta sufuri da sadarwa da noma da gyara tattalin arziki. Wannan kuma shi ne abin da hadisin Imamu Ahmad yake nunawa.

وفي المسند بسند صحيح عن أنس رضي الله عنه مرفوعاً: "إِنْ قَامَتِ السَّاعَةُ وَبَيَدِ أَحَدِكُمْ فَسِيلَةٌ فَإِنْ اسْتَطَاعَ أَنْ لَا يَقُومَ حَتَّى يَغْرِسَهَا فَلْيَفْعَلْ".

*Daga Anas Radiyallahu Anhu ya ce: Manzon Allah Sallallahu Alaihi Wasallam ya ce: Idan xayan ku ya ga alqiyama za ta tsaya, kuma yana riqe da wani icce da za a iya dasawa, to, in har zai iya dasa shi kafin tsayuwar alqiyamar to, ya hanzarta ya yi hakan.*⁴

Addinin musulunci yana umurni da yin karatu da neman ilimi. Mafi girman ilimi shine na sanin Allah da sanin addininsa. Amma kuma duk wani ilimi mai amfani yana cikin abinda musulunci yake umurni da a nema. Malamai suka ce, ilimi kashi biyu ne; na duniya da na addini. Kowannen su ilimi ne, rashin sanin sa kuma jahilci ne. Kamar yadda Manzon Allah Sallallahu Alaihi Wasallam ya kira sanin likitanci ilimi, rashin sanin sa kuma jahilci.

عن أسامة بن شريك قال: جَاءَ أَعْرَابِيٌّ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ أَيُّ النَّاسِ خَيْرٌ؟ قَالَ: "أَحْسَنُهُمْ خُلُقًا". ثُمَّ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنْتَدَاوَى؟ قَالَ: "تَدَاوَوْا؛ فَإِنَّ اللَّهَ لَمْ يُنَزِّلْ دَاءً إِلَّا أَنْزَلَ لَهُ شِفَاءً، عِلْمُهُ مَنْ عِلْمُهُ، وَجَهْلُهُ مَنْ جَهْلُهُ". رواه أحمد

*Imamu Ahmad ya riwaito a cikin Musnad cewa, wani mutumin karkara ya zo wurin Manzon Allah Sallallahu Alaihi Wasallam sai ya ce, ya Manzon Allah! Duk a cikin mutane wane ne ya fi alheri? Manzon Allah Sallallahu Alaihi Wasallam ya ce masa: "Wanda ya fi su kyan hali". Sannan ya ce, ya Manzon Allah! Ko zamu iya yin magani? Manzon Allah Sallallahu Alaihi Wasallam ya ce: Qwarai kuwa. Ai ba wani ciwon da Allah ya saukar bai saukar da maganinsa ba. Wanda **ya san shi** ya sani, wanda kuwa **ya jahilce shi** don kan sa".*⁵

Muna iya lura a wannan hadisin yadda Manzon Allah Sallallahu Alaihi Wasallam yake zaburar da musulmi ga sanin wannan ilimi har ma yana kiran rashin sanin sa a matsayin jahilci. Ba zamu yi mamaki ba idan muka ga magabata

irin Imamus Shafi'i suna damuwa da qarancin kulawar musulmi da wannan fanni tun a zamani mai nisa. Ga abin da Imamus Shafi'i xin yake cewa:

"لا أعلم بعد الحلال والحرام أنبل من الطب، إلا أن أهل الكتاب قد غلبونا عليه"

*“Bayan sanin Halal da Haram ban san wani ilimi mai daraja ba kamar na likita. Amma mun yi sakaci Ahlul Kitabi (Yahudu da Kirista) sun rinjaye mu a cikinsa”.*⁶

Mu lura da yadda Allah maxaukakin Sarki ya saukar da *Suratul Hadid* mai bayanin amfanin qarfe da sarrafa shi don tanadin makaman jihadi da xaukaka Kalmar Allah:

جاء بـ بـ بـ پـ پـ پـ پـ يـ يـ يـ نـ نـ نـ تـ تـ تـ طـ طـ
طـ ثـ قـ قـ قـ فـ جـ الحديد: ٢٥

Haqiga, mun aiko manzanninmu da hujjoji, mun kuma saukar da littafi a tare da su da Ma'auni domin mutane su tsayar da adalci. Mun kuma saukar da baqin qarfe wanda akwai tsananin cutarwa da amfanarwa ga mutane a cikin sa. Kuma domin Allah ya san mai taimakon sa da manzanninsa a fake. Haqiga, Allah mai qarfi ne, mabuwayi. Suratul Hadid: 25.

A cikin tarihin Annabawa kuma muna iya lura da ire-iren ci gaba da suka samar don jin dakin rayuwa. Kamar yadda Alqur'ani ya bayyana mana yadda Annabi Dawud *Alaihis Salam* ya ke sarrafa qarfe domin nau'i-nau'i na qere-qere. Da yadda Zulqarnaini ya haxa qarfe da narkakkiyar darma domin samar da gini ingantacce. Haka ma a tarihin Annabi Sulaiman *Alaihis Salam* Allah ya bayyana mana irin ci gaban da ya kai gare shi wanda ya sanya fadar sa abar sha'awa da qayatarwa ga sarauniya Bilqis, har ta saki baki tana kallo.⁷

Daga nan zamu san cewa, addinin Allah addini ne da yake kira ga raya duniya da kyautata ta, da inganta jin dakin xan adam a cikin ta. Wannan kuwa ba zai kasance ba sai ta hanyar sanin ilimin duniya wanda ake kira “Boko”. Don haka ya zama farali a kan musulmi su samar da masana a kowane fanni da ake buqata don inganta rayuwa, kamar sanin kiyon lafiya, noma, sufuri da sadarwa, gini, qere-qere da makamantansu. Kuma Alqur’ani ya yi mana jagora a kan wannan. Alal misali, duk ci gaban da aka samu ta fannin gano hanyoyin sufuri waxanda jiragen

sama suke tafiya a kan su, da hanyoyin sadarwa waxanda rediyo da talabijin da salula da intanet suke amfani da su, Allah maxaukakin Sarki ya faxe su a cikin aya xaya kacal mai kalimomi guda uku:

چ ا ب ب ب چ الذاریات: ۷

Ina rantsuwa da sama ma 'abuciyar hanyoyi. Suratuz Zariyat: 7

To, ya za ayi al'ummar da take da wannan tarihi za ta koma baya, ta koma 'yar rakiya, ko a rakiyar ma ana korar ta?! Ko akwai wani jihadi a yau da ya wuce neman ilimoman da al'umma take buqata don ci gaban ta?.

3.0 Su Wa Ke Haramta Karatun Boko?

Asalin haramta karatun boko – da ma aikin gwamnati - an san shi ne daga wata qungiya ta Khawarij wadda ta bayyana a qasar Masar wadda aka fi sani da suna *Jama'atut Takfir Wal Hijrah*. Wannan qungiya ta kafu a qarqashin jagorancin wani xalibi xan shekara 18 a kolejin koyon aikin noma ta jami'ar Usyut, sunan sa **Shukri Mustafa**. Shukri ya samu gurvattun ra'ayoyin Khawarij ne a gidan kaso a qarqashin qunci da wahala bayan da aka kama shi a shekarar 1385H. Babban abin da ya sanya wannan qungiya ta yi fice kuwa shi ne kashe wani mashahurin Malami da suka yi wanda duniyar musulmi take ji da shi; mawallafin littafin *At-Tafsir Wal Mufasssirun*, mai suna Sheikh Dr. Muhammad Hussain Zahabi, wanda kuma ya tava zama Ministan Auqaf na qasar ta Masar.

Wannan qungiya dai ta haramta zama cikin jama'a saboda a cewar su duk an koma cikin jahiliyya. Sun kuma wajabta barin karatun boko da aikin gwamnati, har suka kai ga kafirta mai yin su. Malaman Sunna tun a wancan lokaci sun yanke hukunci cewa aqidun wannan qungiya aqidu ne na Khawarij da suka sava ma musuluncin gaskiya.⁸

A Najeriya an samu bayyanar qungiyar da take irin wannan kiran ne daga shekarar 2003M. Akwai wani xan asalin qasar Sudan da ya yi ta qoqarin yaya wannan irin kiran a Kano bai ci nasara ba. Daga bisani ya samu wasu matasa guda biyu daga Borno waxanda ake kira Muhammad Ali da Abu Umar, sun karvi wannan da'awa suka kuma yawata jihohi daban-daban don tallata ta a wurin matasan malamai. Daga wurin su ne kuma Muhammad Yusuf ya karvi wannan

aqida wadda daga bisani ya zamo jagoran ta, bayan mutuwar wancan na farkon da ingiza na biyun da aka yi zuwa gidan kaso.

Aqidun wannan qungiya waxanda suka sava ma Al'ummar musulmi mabiya sunna da su, guda uku ne:

- 1- Haramcin Karatun Boko
- 2- Haramcin Aikin Gwamnati
- 3- Kafirta wanda ya jefa quri'a a qarqashin tsarin Dimuqraxiyya.
- 4- Haramtar da wasu kayan abinci, kamar Maggi da Peak Milk da Macleans da sauran su.

4.0 Hujjojinsu Na Hana Karatun Boko Da Aikin Gwamnati

Kusan dukkan hujjojin da 'yan waccan qungiya da muka ambata a sama suke kafawa su xin ne qungiyar Muhammad Yusuf ke amfani da su. Su kuma sun sami hujjojinsu ne daga Khawarij waxanda ke saukar da hukuncin kafirci a kan musulmai, su kuma yi hujja da ayoyi da hadissai da ke Magana a kan kafirai. Don haka duk wata aya da ke Magana a kan Xagutu, ko take bayyana wajabcin bin dokar Allah to, su a wurin su hujja ce a kan aqidar su. Haka kuma suna kafa hujja da cewa, ana karantar da wasu abubuwa da suka sava ma Shari'a. A nan sukan kafa hujja da maganar Evolution da aqidar Darwin ta cewa asalin halittar mutum daga biri ne. su kan kuma yi hujja a kan haramcin karatun boko da cewa, ana haxa maza da mata, ana kuma bayyana tsiraci a waxannan makarantun. Sannan sai taken qasa wanda shi ma karanta shi a wurin su kafirci ne.

Idan muka tsallaka Najeriya a yau, muna iya cewa, wani Malami da ake Abdul Mun'im Mustafa Halima wanda aka fi sanin sa da suna Abu Basir shi yake riqe da sitarin wannan qungiya. Abu Basir xan gudun hijira ne da yake zaune a qasar ingila. Yana kuma gabatar da laccoci da dama a can waxanda ake mayar da su takardu ana yaxa su ta hanyar layukan duniyar gizo. Don haka, laccocinsa na cikin manyan madogara ga mabiyan wannan qungiya.

Akwai kuma wani littafi da suke dogara gare shi mai suna *Al-Madaris Al'Isti'mariyya Al'Ajnabiyya: Tarikhuha Wa Makhaxiruha* wanda wani shahararren Malami a qasar saudiyya ya rubuta ana ce masa Bakr Abu Zaid. Wannan littafin an wallafa shi ne don tsoratar da musulmi daga makarantun 'yan mishin da na

Yahudawa waxanda qasashen yamma suka mayar da hankali ga buxawa a qasashen musulmi tun lokacin da gwamnatin Amurka ta shelanta abinda ta kira Sabon tsarin duniya “New World Order” da nufin sabunta yaqar musulmi a tunaninsu.

A cikin bayanin mai littafin ya nuna cewa, al’ummar musulmi tana zamanta lamui lafiya ba wani Kirista ko Bayahude ko Bamaguje ko mabiyin addinin Hindu da zai yi tunanin yiwuwar buxa makarantar koyar da addininsa a qasashen musulmi. Har sai lokacin da aka ruguza daular musulunci ta Usmaniyya a qarshen qarni na goma sha uku zuwa farkon na sha huxu. Mulkin mallaka ya kankama ya yi qamari a qasashen musulmi sai aka fara buxa coci-coci da makarantun mishan a wasu qasashen musulmi.⁹

A cikin littafin har wayau malamin ya kasa makarantu a qasashen musulmi kashi uku: Makarantun gwamnati, da makarantu masu zaman kan su na ‘yan qasa, da kuma *Al Madaris Al Ajnabiyya* yana nufin waxannan makarantu na Mishan waxanda a kansu ne ya wallafa littafinsa. To, amma mabiyannan wannan qungiya sun xauka duk maganarsa a kan makarantun boko ne, kuma su ne *Ajnabiyya* a bisa qarancin ilimin su.

Abin da zai baka mamaki ga yadda suka yi wannan fahimta daga littafin shi ne, shi mawallafin ya bayyana wasu daga cikin alamomin waxannan makarantu da aka dasa su a qasashen musulmi da cewa: Suna bayyana ibadu na addinin kirista kamar addu’oin Yesu da sauran su. Suna tilasta xalibai zuwa Coci, da sunbantar Kuros. Suna kuma iya qoqarin su wajen shafa wa addinin musulunci kashin kaji da rarraba ma xalibansu littafan da ke xauke da wannan guba.¹⁰To, ko wannan shi ne halin dukkan makarantun boko a qasarmu?

Duba kuma yadda yake bayyana tasirin waxannan makarantu in da ya soma da kawo labarin wani matashi musulmi da ya faxa irin wannan makaranta *Ajnabiyya*, sai ga shi ya yi ridda ya koma kirista har ma ya soma wa’azi a kan haka. Amma cikin iyawar Allah sai Sheikh Jamaluddin Al Afgani ya tura wasu matasa suka sace shi suka voye masa shi har ya samu sararin zuwa ya yi masa nasiha tare da rakkiyar almajirinsa Sheikh Muhammad Abduhu, kuma Allah ya ba su nasara saurayin ya sake dawo ma musulunci.¹¹

Ban da wannan waxannan matasan suna kafa hujja da wasu fatawoyi na malaman Sunna waxanda a zahiri suka yi daidai da tasu fatawar ba tare da la'akari da yanayin da suka bada fatawar a cikin sa ba, da kuma cewa dukkan fatawoyinsu sun sava ma wannan. Misali suna bayyana wata fatawa daga marigayi Sheikh Saleh Al-Uthaimin *Rahimahullah* wanda ke haramta karatun boko alhali ga fatawarsa qarara a cikin *Kitabul Ilmi* da ya wallafa wadda a cikin ta ya halasta a je Amerika a yi karatu idan:

- 1- Wanda zai yi karatun yana da qarfi a sanin sa ga addini ta yadda ba za a jefa masa shubuha a kan addini ta rikita shi ba.
- 2- Ya zama mai kama kan sa daga savo ta yadda ba zai lalace a can ba.
- 3- Ya nemo ilimin da a qasar su akwai buqatar samun sa kuma akwai qarancin sa a can.¹²

Haka ma zaka tarar suna hujja da wasu fatawoyi na kwamitin fatawar manyan malaman Saudiyya in da suka bada fatawa ga wani don la'akari da yanayinsa amma su fita batun duk sauran fatawoyin da suka yi a savanin haka.¹³

Game da aikin Gwamnati kuwa, ba su da wata takamaimar hujja sai abin da magabatansu Khawarij ke faza a kan wajabcin qauracewa gaba xayan masu mulki da tsarin mulkin su ya ke ba bisa Shari'ar Allah ba. Amma zamu yi maganar mahangar malaman Sunna a kan wannan batu in Allah ya so.

5.0 Matsayin Aikin Gwamnati A Musulunci

Aikin Gwamnati gamammiyar mahaxa ce da ta shafi duk ma'aikatan da mahukunta ke xaukar nauyin biyan albashin su. Waxannan sun haxa da sashen mulki da sashen ayyukan inganta rayuwar jama'a, kamar sha'anin samar da tsaro, raya karkara, ilimi, ruwa, hasken lantarki da makamantansu.

A musulunci, dole ne al'umma ta samar da duk wata hidima da rayuwar jama'a ba ta tsayuwa ko ba ta inganta sai da ita. Wannan ko gwamnatin musulunci ke mulki ko ba ita ba. Wannan shi ne abinda Alqur'ani da Sunnah suka karantar, kuma wannan ita ce aqidar Ahlus-Sunna. Ga wasu daga cikin hujjojin malaman Sunna a kan wannan mas'ala:

Hujja ta Alqur'ani:

Malamai sun kafa hujjoji da dama a cikinn littafin Allah masu nuna dacewar yin aiki ga musulmi wanda zai taimaka ma al'ummarsa ko da a qarqashin shugaban da ba musulmi ba ne. Bari mu taqaita a ka labarin Annabi Yusuf *Alaihis Salam* wanda ya yi tayin karvar aikin gwamnati a ma'aikatar kula da tattalin arziki qarqashin gwamnatin Fir'auna na wancan lokaci.

چ چ چ چ چ چ چ چ چ چ چ یوسف: ۵۵

*Yusuf Alaihis Salam ya ce: Ka sanya ni tsaron taskokin
arzikin qasa. Domin ni, tabbas mai kiyayewa ne, masani
da wannan al'amari. Suratu Yusuf: 55.*

Don kauce ma son zuciya, muna iya komawa ga magabatan malaman Sunna don mu ji ta'aliqin da suka yi a kan wannan aya. Zamu fara da Imam Abus Su'ud Al Imadi ya faxa a Tafsirinsa:

وفيه دليل على جواز طلب الولاية إذا كان الطالب ممن يقدر على إقامة العدل وإجراء أحكام الشريعة وإن كان من يد الجائر أو الكافر .

*A cikin wannan aya akwai dalilin halalcin neman muqami idan mai neman na daga cikin masu iya tsaye da adalci da gudanar da hukunce-hukuncen Shari'a, ko da kuwa zai nema ne daga hannun kangararre ne ko kafiri.*¹⁴

Sai kuma Imamus Shaukani a nasa Tafsirin:

طلب يوسف عليه السلام منه ذلك ليتوصل به إلى نشر العدل ، ورفع الظلم ، ويتوصل به إلى دعاء أهل مصر إلى الإيمان بالله ، وترك عبادة الأوثان .

Annabi Yusuf Alaihis Salam ya nemi wannan matsayin ne a gurin sa don ya samu hanyar yaxa adalci da hana zalunci, ya kuma samu wata kafa ta kiran mutanen qasar Masar zuwa ga imani da Allah da barin bautar gumaka.¹⁵

Shi kuma Imam Al Alusi ga abin da ya ce:

وفيه دليل على جواز مدح الإنسان نفسه بالحق إذا جهل أمره ، وجواز طلب الولاية إذا كان الطالب ممن يقدر على إقامة العدل وإجراء أحكام الشريعة وإن كان من يد الجائر أو الكافر ، ووربما يجب عليه الطلب إذا توقف على ولايته إقامة واجب مثلاً وكان متعنباً لذلك

Wannan ya nuna halalcin mutum ya yabi kan sa da gaskiya ida an jahilci lamarinsa. Haka kuma ya nuna halalcin neman muqami idan mai neman na daga cikin masu iya tsaye da adalci da gudanar da

*hukunce-hukuncen Shari'a, ko da kuwa zai nema ne daga hannun kangararre ne ko kafiri. Kai, wannan ma yak an zama wajibi a kan sa idan sai ta hanyarsa ne kawai zai yiwu wani wajibin ya tsayu.*¹⁶

Sai kuma Imamul Baidawi. Ga abin da ya ce:

وفيه دليل على جواز طلب التولية وإظهار أنه مستعد لها والتولي من يد الكافر إذا علم أنه لا سبيل إلى إقامة الحق وسياسة الخلق إلا بالاستظهار به .

*A cikin wannan ayar akwai dalilin halalcin mutum ya nemi a naxa shi, ya kuma bayyana kimtsawarsa a kan aikin. Da halascin karvar muqami daga kafiri idan ya san ba za a iya tsayar da gaskiya ba da kyautata ma bayin Allah sai ta hanyar karvar muqamin nasa.*¹⁷

Hujja Ta Hadisi:

A cikin muqamai ba wanda ya kai ga na shugaban qasa. Daga cikin jama'ar Manzon Allah *Sallallahu Alaihi Wasallam* akwai wanda ya riqa wannan muqami bisa amincewar Manzon Allah xin kansa, kuma a qarqashin tsarin da ba na Allah ba, don maslahar da ke cikin haka. Annabi *Sallallahu Alaihi Wasallam* dai ya tabbatar da Najjashi sarkin qasar Habasha bayan musuluntar sa a kan ci gaba da mulkin sa a qasar da take kan addinin Kirista a tsarinta da dokokinta da al'amurranta.¹⁸

Ba abin mamaki a cikin wannan. Domin addinin musulunci addini ne na shiga cikin jama'a don samun falalar yin haquri da cutawarsu da ladar lurar da su da yin nasiha gare su. Abdullahi xan Umar *Radiyallahu Anhu* ya riwaito daga Manzon Allah *Sallallahu Alaihi Wasallam* cewa:

عَنْ ابْنِ عُمَرَ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمُؤْمِنُ الَّذِي يُخَالِطُ النَّاسَ وَيَصْبِرُ عَلَى أَذَاهُمْ أَفْضَلُ مِنَ الْمُؤْمِنِ الَّذِي لَا يُخَالِطُ النَّاسَ وَلَا يَصْبِرُ عَلَى أَذَاهُمْ. سلسلة الأحاديث الصحيحة 939.

*Muminin da yake cuxanya da mutane kuma yake haquri da cutawarsu shi ne alheri a kan muminin da ba ya shiga cikin su balle ya yi haquri da cutawarsu.*¹⁹

Hujja ta Hankali:

Shi dai hankali ma'auni ne da Allah ya ba xan adam yana mai fifita shi da shi a kan sauran halittun da ke kan qasa. Kuma da hankalin ne ake son ya rinqa

auna al'amurra don gano dacewarsu da karvuwa ko yarwewa bisa ga dokoki da qa'idojin addini. Allah Ta'ala ya ce:

ج ت ط ظ ف ق ف ق ف ق ف ق ج الشوری: ۱۷

Addinin musulunci ya kafu ne don tsayar da abubuwa guda shida: Addini, Rayuwa, Hankali, Mutunci, Dukiya da kuma Dangantaka. Don Allah wanne ne daga cikin su zai tsayu idan muka yi watsi da karatun zamani da ayyukan gwamnati?! Wace maslaha ce al'ummar musulmi za ta girba idan ta rasa gurabun aiki kamar miliyan ashirin da xalibai kamar miliyan goma? Wane tanadi ne ake iya yi masu don rage matsalar aikin yi?

Na sani da gaggawa masu wannan aqida zasu ce “Tawakkali ga Allah”. Amsa ita ce: Mene ne Tawakkalin? Dogaro ga Allah ba zai yiwu ba a Shari’a sai da rigo da dalilai. Wannan tabbataccen abu ne a wurin Ahlus-Sunna.

6.0 Dalilan Bayyanar Wannan Qungiya

Akwai wasu dalilai da malamai suka bayyana cewa, duk in da aka same su to, tilas ne aqidun Khawarij su bayyana. Waxannan dalilan sun haxa da:

- 1- Qarancin ilimin Shari'a da rashin yin zurfi a cikin sa.
- 2- Tسانantawa da zurfafawa a addini.
- 3- Kishin Musulunci wanda ya haxu da rashin wadatar karatu.
- 4- Quruciya da rashin gogewa ga sha'anin rayuwa.
- 5- Neman shiga sahan malamai tun lokaci bai yi ba.
- 6- Nisantar Malamai da rashin neman shawara da nasiha daga wurin su.
- 7- Yaxuwar fasiqanci da zalunci a al'ummar musulmi tare da qarancin masu hanawa.
- 8- Makircin maqiya ga musulunci da musulmi.
- 9- Qarancin haquri da rashin hikima wajen kira ga addini.
- 10- Rashin kyakkyawan tsarin karatu ko gogaggun malamai.

A duk in da waxannan abubuwa suka samu gaba xaya ko wasu daga cikin su to, tabbas sai ra'ayin Khawarij ya vulla a wannan wurin, musamman idan hakan ta haxu da sakaci daga vangaren shugabanni da kasawa daga vangaren malamai.²⁰

7.0 Shawarwari

- 1- A samar da mahaxa don tattaunawa mai qarfi da waxannan matasa.
- 2- A kira taro na malaman Sunnah na qasa domin tattauna wannan matsala.
- 3- Fitar da fatawa a kan ijma'i na malaman Sunnah na qasa.
- 4- Hukumomi su sa ido ga ayyukan waxannan mutane don kare al'ummar musulmi daga sharrin su.

Wal hamdu Lillah.

Tushen Bayani

¹ (Tattaunawa da Furofesa Aliyu Muhammad Bunza na Jami'ar Usmanu Xanfodiyo, Sokoto 06/05/2009).

² (Tattaunawa da Furofesa Haruna Birniwa na Jami'ar Usmanu Xanfodiyo, Sokoto. 06/05/2009).

³ (Salman Al-Audah, *Al-Islam Wal Ilmul Maddiy*, Islamtoday.com, 14/02/2004).

⁴ (*Duba Musnad Ahmad, 12512*).

⁵ (*Musnad Ahmad* <http://www.al-islam.com> 17728).

⁶ (*Salman Al-Audah, littafin da ya gabata, ya cirato daga Razi, Adabus Shafi'i Wa Manaqibuhu*).

⁷ (Duba: Suratul Hadid: 25 da Suratul Kahfi: 96 da kuma Suratu Saba'i: 10).

⁸ (Dr. Nasir A.Karim Al Aql, *Al Kahwarij Awwal al-Firaq Fi Tarikh Al-Islam*, Dar Ishbiliya, K.S.A. Bugun Fako, 1419H/1998M, Sh. 111).

⁹ (Duba: Bakr Abu Zaid. *Al-Madaris Al' Isti'mariyya Al'Ajnabiyya: Tarikhuha Wa Makhxiruha*, Darus Alam Al-Fawa'id, Kofin Dar As-Salafiyya, Sh. 43-46).

¹⁰ (Sh. 66).

¹¹ (Sh. 68. Malamin ya cirato wannan labari daga: Ahmad Amin, *Maqalat Ahmad Amin*, 1/151).

¹² (Sheikh Saleh Al-Uthaimin, *Kitabul Ilm*).

¹³ (Wani matashin Malami a Borno ya wallafa littafai biyu don raddi a kan su. Sunan sa Abu Maryam Muhammad Awwal Bin Nuh Bin Harun. Na samu xaya daga cikin su mai suna *Hidayatux Xalaba Ila Hukmid Dirasati Fil Madarisil Mukhtalixa Wa Dirasati Nazriyyatil Kafaratil Fajara*. Dutsen Karya Advertising ne suka buga littafin ba tare da kwanan wata ba. A cikin wannan littafi ya tattaro

fatawoyi da dama waxanda ke nuna waxannan matasan sun yi zavi son ka ne a waxancan fatawoyi da suke dogara gare su).

¹⁴ (Abus Su'ud Al Imadi: *Irshadul Aqlis Salim Ila Mazayal Kitabil Karim*).

¹⁵ (Imam As Shaukani, *Fathul Qadir*).

¹⁶ (Shihabuddin, Mahmud bin Abdillahi Al Alusi: *Ruhul Ma'ani Fi Tafsiril Qur'anil Azim Was Sab'il Masani*)

¹⁷ (Abul Khair, Nasiruddin Abdullahi bin Umar bin Muhammad Al Baidawi, *Anwarut Tanzil Wa Asrarut Ta'wil*).

¹⁸ (Duba labarin Najjashi da sallar jana'izar da Manzon Allah *Sallallahu Alaihi Wasallam* ya yi masa a cikin *Al Muwatta* 476, *Sahihul Bukhari* 1168, *Sahihu Muslim* 1580).

¹⁹ (Albani: *Silsilatul Ahadis As-Sahihah* 939).

²⁰ (Dr. Nasir A.Karim Al Aql, *Al Kahwarij Awwal al-Firqah Fi Tarikh Al-Islam*, Dar Ishbiliya, K.S.A. Bugun Fako, 1419H/1998M, Sh. 103-104 da kuma Dr. Ali As Sallabi, *Fikrul Khawarij Was Shi'ah Fi Mizani Ahlis Sunnah*, Dar Al-Andalus, Misra, Bugun Fako, 1429H/2008M, Sh. 75).